

STULECIE NIEPODLEGŁOŚCI

Teoria względności

Gdy się ludzi ocenia
Z różnych punktów widzenia –
Ciekawa rzecz, jak się skala
Pewnych wartości zmienia.

Wada staje się cnota,
A zaletą – głupota.
O przeciwniku – gdy zacny –
Mówimy, że idiota.

O stronniku, gdy trudno
Przyznać nam, że rozsądny –
Nie powiemy, że cymbał.
Powiemy: „Z gruntu porządny”.

Gdy się mądrym człowiekiem
Chłubi wrogi nam obóz –
Stwierdzamy, że „inteligentny”
I dodajemy: „łobuz».

Gdy się w naszym obozie
Łobuz szasta wybitny –
Mówimy: „Twardy człowiek.
Zdolny – mówimy. – Sprytny”.

Gdy nasz przeciwnik się potknie,
„Zdrajca!” – głosimy krzykiem.
Gdy stronnik zdradzi, stwierdzamy:
„Nie był naszym stronnikiem”.

I to nas niestychanie
Na duchu podtrzymuje,
Że przeciw nam zawsze
Idioci tylko i szuje.

A z nami, wszyscy albo
Roztropni, albo dumni,
Albo z gruntu porządni,
Albo bardzo rozumni.

*

Dziwne, jak punkt widzenia
Automatycznie zmienia
Skalę naszych kryteriów
Uznania czy potępienia.

Gdy my konfiskujemy –
Zasługa to narodowa.
Kiedy nas konfiskują –
Gwałcą swobodę słowa.

Kiedy nas zamykają –
Tyrani! Despoci! Kaci!
Kiedy my zamykamy –
Tośmy furt demokraci.

Kiedy my „Precz!” wrzeszczymy –
Tośmy patrioci polscy.
Ci, co „Precz” wrzeszczą na nas
Wywrotowcy warcholscy.

„Dwa a dwa cztery” u nas –
To dogmat, to teologia.
„Dwa a dwa cztery” u wroga –
Wulgarna demagogia.

*

Przyznać komu, po męsku,
W sposób najprościej rozsądny,
Że choć wróg nasz – rozumny,
Choć przeciwnik – porządny,

I walczyć z nim, aż do końca,
do końca ceniąc go szczerze –
Na to nas nie stać. To w naszym
Nie leży charakterze.

Nasza zasada: siebie
Ze wszystkiego rozgrzeszać,
Ale na przeciwniku
Psy – o to samo – wieszać.

MARIAN HEMAR

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Borowski, Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.